

An aerial photograph of a rural landscape. In the foreground, there is a dark, calm pond surrounded by green grass and some trees. A stream flows from the pond towards the right side of the image. The background shows a mix of green fields and brown, tilled soil, with a line of trees in the distance. The overall scene is peaceful and natural.

DEN ÆRLIGE SNAK OM **ETABLERING AF MINIVÅDOMRÅDER**

**Inspiration,
erfaringer
og gode tips**

Udtagningskonsulenterne

I denne folder får du inspiration, erfaringer og gode tips til, hvordan du med etableringen af et minivådområde kan bidrage til at forbedre vandmiljøet i dit lokalområde.

Minivådområder er et af de bedste virkemidler til at skabe bedre vandmiljøer. Når først de er etableret, leverer de en høj, sikker og permanent næringsstoffjernelse uden at påvirke markdriften. Du får tilskud til etableringen og gratis hjælp fra udtagningskonsulenterne.

Udtagningskonsulenterne

FRIVILLIGE VIRKEMIDLER ER EN DEL AF LANDBRUGSAFTALEN

Med Landbrugsaftalen fra 2021 blev det besluttet, at kvælstoftabet skulle reduceres enten med frivillige virkemidler eller med yderligere målrettet regulering som efterafgrøder og alternativer.

I Landbrugsaftalen er det indskrevet en såkaldt miljøgaranti, der sikrer, at de nødvendige vandmiljøindsatser er gennemført senest i 2027.

Miljøgarantien lyder:

"Garantien indebærer, at såfremt den forudsatte kollektive kvælstofindsats på 1.500 t. kvælstofreduktion ikke kan løses ved frivillige virkemidler, gennemføres regulering med compensation." Her skal "regulering med compensation" læses som efterafgrøder og alternativer til efterafgrøder. Miljøgarantien lyder videre: "Miljøgarantien indebærer, at såfremt der opnås højere søgning på de kollektive virkemidler end budgetteringen, nedjusteres den målrettede regulering."

KOLLEKTIVET ER AFGØRENDE

For hvert såkaldt kystvandområde er det beregnet, hvor meget kvælstoftabet skal reduceres, for at opnå et godt vandmiljø.

Det betyder, at jo større andel af det enkelte kystvandområdes reduktion, der opnås med frivillige virkemidler som fx minivådområder, jo lavere bliver efterafgrødekravet i det enkelte kystvandområde.

Så kort fortalt har du og dine kolleger i kystvandområdet stor indflydelse på, om efterafgrødekravet skal stige eller ej. Det afhænger bare af, hvor mange minivådområder I får etableret.

FULD DÆKNING AF OMKOSTNINGERNE

Hvis du vælger at etablere et minivådområde, får du udbetalt et tilskud, der fastsættes ud fra minivådområdets størrelse, og er uafhængigt af dine faktiske omkostninger. Tilskuddet er på ca. 700.000 kr. pr ha. Desuden står landets udtagningskonsulenter klar til gratis at hjælpe med den nødvendige rådgivning omkring placering, udformning, tilskudsansøgning og kommunale tilladelser.

I etableringen af et minivådområde er det gravearbejdet, der udgør den største omkostning. Derfor kan der være rigtig god økonomi i at finde den placering, der kræver mindst gravearbejde, da det vil minimere omkostningen. Hvis drænene ligger dybt eller terrænet er meget fladt, kan der gives ekstra tilskud til etablering af en pumpe, der flytter drænvandet op i vådområdet.

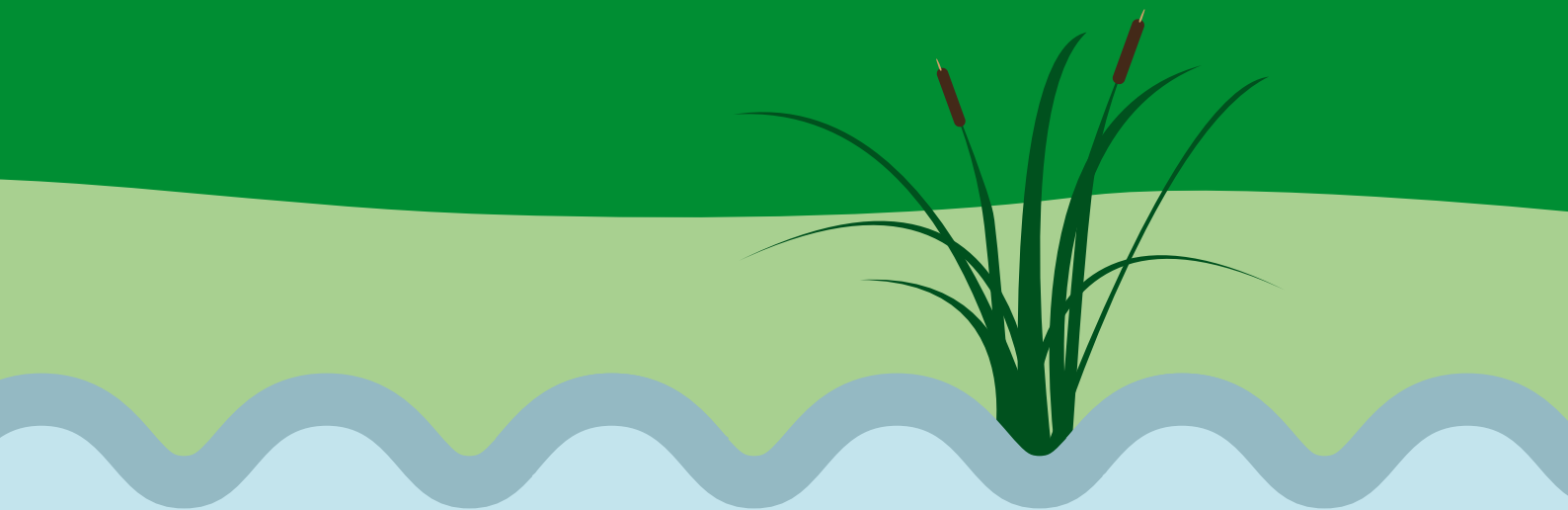
VELDOKUMENTERET EFFEKT

Minivådområder er et af de bedst dokumenterede virkemidler til at reducere kvælstof- og fosforudvaskning fra dyrkede arealer. Der er lavet både danske og internationale målinger på effekten af minivådområder, og her ses der generelt en kvælstofreduktion på ca. 1000 kg N pr ha. og en fosforreduktion på næsten 50 % af drænvandets indhold.

Hele året rundt reducerer et minivådområde desuden mængden af næringsstoffer, når der løber vand i drænene. Derfor er minivådområderne særligt effektive til at reducere den algeopblomstring, man ser i søer og fjorde om sommeren.

ET LANGVARIGT VIRKEMIDDEL

Det ældste minivådområde i Danmark blev etableret i 2010, og vedligeholdelsesbehovet har været begrænset til en enkelt oprensning af sedimentationsbassinet. Det vurderes generelt, at det vil tage mere end 50 år fra etablering, før et minivådområde vil have brug for at blive oprenset for plantemateriale for ikke at blokere vandgennemstrømningen.

STOR VÆRDI FOR VANDMILJØ OG NATUR

For et par år siden fik griseproducenten Bent Graversen fra Lemvig etableret et minivådområde i bunden af en af sine marker, og den beslutning har han på ingen måde fortrudt.

”Med den fremtid vi kigger ind i, så tror jeg ikke, at det nogensinde kan blive umoderne at have sit eget rensningsanlæg i bunden af marken. Så når der kommer nogle og tilbyder at bygge og betale sådan et rensningsanlæg, så mener jeg bare, at man skal sige ja tak. Det gjorde jeg dengang jeg fik lavet mit minivådområde, og jo mere jeg har tænkt over beslutningen, des gladere er jeg blevet for den.”

Udover de åbenlyse effekter i forhold til at fjerne næringsstoffer, så skaber minivådområderne også gunstige forhold for blandt andet planter, fugleliv, og råvildt, samtidig med at de bidrager til et mere naturligt, varieret landskab.

KOMMUNERNES SAGSBEHANDLING

Da det i 2018 blev muligt at søge tilskud til minivådområder for første gang, var det et nyt virkemiddel, som konsulenter, entreprenører, landmænd og kommuner alle skulle lære at kende. Det gjorde sagsbehandlingstiderne lange og førte til dårlige historier om en proces, som kunne tage flere år.

I dag er det udtagningskonsulenternes vurdering, at næsten alle kommuner har en hurtig og effektiv sagsbehandling og understøtter etableringen af minivådområder. Udtagningskonsulenterne har også styrket sagsbehandlingen, da de kan vejlede om valg af virkemiddel eller placeringen i forhold til fx beskyttet natur, ådale og lavbundsområder.

STATUS PÅ ETABLERING AF MINIVÅDOMRÅDER

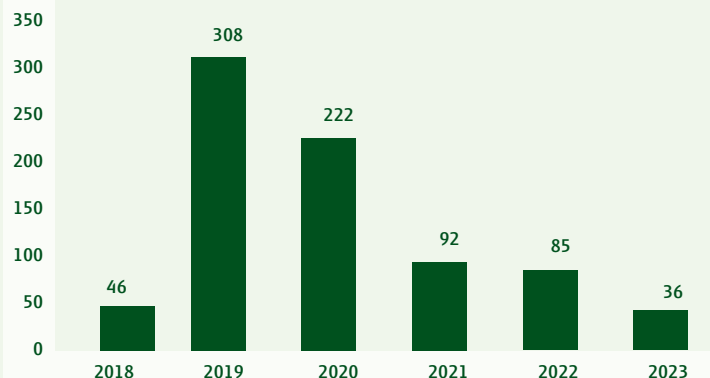
Siden 2018 har udtagningskonsulenterne hjulpet landmænd med at søge tilskud til ca. 800 minivådområder. Ca. 10% af disse har ikke kunnet få de nødvendige kommunale tilladelser og er derfor ikke blevet etableret. Der er også en del projekter, som har fået tilsagn om støtte, som alligevel er blevet opgivet af lodsejeren på grund af forskellige årsager.

I sidste ende er der omtrent 350 minivådområder som er færdigetableret eller under etablering.

Grundet historisk usikkerhed omkring lange sagsbehandlingstider og IT-problemer har kurven for antallet af ansøgte projekter været nedadgående siden 2019, og i 2023 er der kun indsendt 36 ansøgninger. Hvis man skal undgå et øget krav til målrettet regulering, skal der etableres i omegnen af 6000 minivådområder.

Historier om kasserede projekter og IT-bøvl med sagsbehandlingen har ført til usikkerhed om tilskudsordningen

TILSAGN TIL MINIVÅDOMRÅDER

Samtlige klarmeldte minivådområder kasseret: Kontrol foregik med fiskestang og målebånd

600.000 kr.

Vi gik forrest - hvorfor får vi ikke vores penge?

AFSLAG PÅ TILSKUDSUDBETALING

Af de ca. 350 færdigetablerede eller igangsatte projekter er der sendt færdigmeldinger/udbetalingsanmodninger for lidt over 200 projekter. Heraf er Landbrugsstyrelsens sagsbehandling afsluttet med udbetaling af tilskuddet i 200 af sagerne - altså langt de fleste.

For 2 af minivådområderne har sagsbehandlingen foreløbig ført til et afslag på udbetaling af tilskuddet. I det ene projekt, har minivådområdets bundforhold ændret sig efter færdigetablering og kontrol af landinspektøren. I den anden sag har styrelsen vurderet, at rørføringen imellem bassinerne er placeret, så der opstår et område uden vandgennemstrømning.

Både udtagningskonsulenterne og SEGES Innovation har hjulpet med at påklage afgørelserne. Vi mener, at når et minivådområde er korrekt etableret og ændrer sig, må man have lov til at vedligeholde anlægget samt at der ikke er vidensgrundlag for at kunne vurdere, hvordan vandet (ikke) strømmer igennem et minivådområde. Klagerne er endnu ikke videresendt fra Landbrugsstyrelsen til Klagenævnet, og det er fortsat forhåbningen, at Landbrugsstyrelsen selv eller Klagenævnet omgør afslagene og udbetaler tilskud til de to projekter.

Med erfaring fra de to sager vil udtagningskonsulenterne have skærpet opmærksomhed på, at tilsvarende sager undgås, men det vurderes dog at risikoen for lignende sager er under 1 %.

STÆRKE FAGPERSONER STÅR KLAR TIL AT HJÆLPE FRA START TIL SLUT

Hans Bertelsen

Landinspektør,
GeoPartner

Landinspektøren:

Vi sørger for at kvalitetssikre

Når et minivådområde etableres, sørger landinspektøren for, at alt er som det skal være, inden minivådområdet skal endeligt godkendes.

"Vi har arbejdet med minivådområder i snart fem år, og nu ved vi, hvad der skal til for at skabe et godt projekt for alle parter. I det gode samarbejde med udtagningskonsulenten og entreprenøren er det vores rolle som landinspektører at sørge for, at kvaliteten er i top. Det gør vi ved at lave maskinstyingsfiler til entreprenøren inden gravearbejdet og ved at lave en slutopmåling efter gravearbejdet. Ved slutopmålingen har vi både en normal GPS, en totalstation og en drone til rådighed. Derfor kan vi være helt sikre på, at det der afleveres til Landbrugsstyrelsen er i orden, så lodsejeren kan få godkendt sit projekt," siger landinspektør Hans Bertelsen fra GeoPartner.

Entreprenøren: Vi er helt sikre, på det vi laver

Et minivådområde kræver et større gravearbejde. Det kan man ikke komme udenom. Heldigvis findes der efterhånden mange dygtige entreprenører, som har god erfaring med de specielle krav til minivådområders udformning, og teknikken er også blevet markant bedre, siden de første projekter blev etableret.

"I starten gravede vi minivådområderne ud efter laser, 2D og fysiske pinde i jorden. Det var et stort usikkerhedsmoment, som vi heldigvis er fri for i dag. Nu hjælper landinspektøren med graveprofilerne, og med dem i maskinen er der ingen tvivl om, hvor skovlen skal i jorden. Vi har virkelig et fantastisk samarbejde med udtagningskonsulenterne og landinspektørerne, for de er rigtig gode til at guide os, så vi sammen skaber et godt projekt. Derfor oplever vi også kun glade lodsejere og naboer, da projekterne nu gennemføres hurtigere og mere sikkert, og så fører de altid noget god natur med sig som en bonus," siger entreprenør Anders Thomsen fra Entreprenørgården Syd.

Anders Thomsen

Entreprenør,
Entreprenørgården Syd

Udtagningskonsulent: Problemer er reelt fortid

I starten var der en del negative historier om processen med minivådområderne, da der var bøvl med nogle it-systemer og sagsbehandlingstiderne var alt for lange. I dag ser tingene dog helt anderledes ud.

"Processen med at etablere minivådområder er i dag langt bedre end sit rygte. Det er rigtigt, at der har været problemer, og det er da ikke alt, der har kørt lige efter bogen, men i dag er vi udtagningskonsulenter, landinspektører og entreprenører så sikre på hånden, at der reelt ikke sker afgørende fejl. Jeg har indtil videre lavet omkring 25 minivådområder, og jeg har stadig til gode at møde en lodsejer, som ikke er glad og tilfreds med beslutningen og projektet," siger udtagningskonsulent Børge Olesen Nielsen.

**Børge Olesen
Nielsen**

Udtagningskonsulent

